

ارزشیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمی

ویژه مهارت‌آموزان (موضوع ماده ۲۸ اساسنامه دانشگاه) | پائیز ۱۳۹۹

رشته آموزش کودکان استثنایی

راهنمای آزمون کتبی

ویژه مهارت‌آموزان ورودی ۱۳۹۸ و مهارت‌آموزان باقیمانده از سال‌های قبل

ضمن آرزوی موفقیت برای تمامی شما شرکت‌کنندگان ارزشیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمی و آرزوی توفیق برای خدمت اثربخش در طول دوران خطیر معلمی برای شما عزیزان.

آزمون کتبی ارزشیابی صلاحیت حرفه‌ای برای مهارت‌آموزان محترم، شامل دو نوع سؤال چندگزینه‌ای و مجموعاً ۷۰ سؤال به شرح زیر است.

الف- مؤلفه کتبی چندگزینه‌ای عادی

این بخش از آزمون برای رشته آموزش کودکان استثنایی شامل ۵۵ سؤال متناسب با رشته تخصصی مهارت‌آموزان و در چهار حوزه زیر خواهد بود:

- درک و تحلیل موقعیت تربیتی-اخلاقی
- دانش موضوعی
- تحلیل محتوای اسناد و کتب درسی
- دانش تربیتی

مهارت‌آموزان لازم است به ۵۵ سؤال مؤلفه چندگزینه‌ای عادی متناسب با چهار حوزه فوق‌الذکر پاسخ دهند. این سؤالات می‌تواند شامل سؤالات چندگزینه‌ای ناظر بر سناریوهای کوتاه و مجزا باشد. جزئیات و تعداد سؤال‌های هر حوزه به صورت زیر است:

الف- ۱- مجموعه اول سؤالات شامل ۱۰ سؤال با موضوع درک و تحلیل موقعیت تربیتی-اخلاقی است. هسته سؤالات این مجموعه به شرح جدول شماره ۱ است.

جدول ۱- مجموعه اول سؤالات مؤلفه کتبی چندگزینه‌ای عادی

حیطه محتوایی	تعداد سؤال
چیستی، چرایی و چگونگی اخلاق حرفه‌ای تربیت، حقوق و تکالیف نهاد تربیت در قبال ذی‌نفعان، مسائل اخلاق حرفه‌ای تربیت	۱۰ سؤال چندگزینه‌ای

الف - ۲- مجموعه دوم از ۲۰ سؤال مربوط به **دانش موضوعی** لازم برای معلمی از کتب درسی دوره‌های تحصیلی مرتبط با رشته تخصصی تشکیل شده است. محتوای این بخش به شرح جدول زیر است.

جدول ۲- راهنمای مجموعه دوم سؤالات مؤلفه کتبی چندگزینه‌ای عادی

تعداد سؤال	حیطه محتوایی
۲۰ سؤال چندگزینه‌ای	درک مفاهیم و ارتباط آنها و توانایی حل مسأله در کتب درسی پایه سوم و ششم ویژه کودکان استثنایی
	کتب راهنمای معلم در پایه ششم با تأکید بر محتوا و روشهای نوین که در سالهای اخیر به کتب درسی وارد شده است

الف - ۳- مجموعه سوم شامل ۱۵ سؤال از **تحلیل و بررسی کتب درسی مدرسه‌ای** دوره ابتدایی برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه است. هدف این مجموعه سؤالات سنجش توانایی مهارت‌آموز در شایستگی **"نقد و بررسی ویژگی‌های ظاهری، ساختاری، روانشناختی و محتوایی کتب درسی متوسطه و استانداردهای آن با تأکید بر کتب درسی جدید"** است. هسته دروس مرتبط با این مجموعه، بررسی محتوا و روش تدریس ویژه دانش‌آموزان با نیازهای ویژه از سرفصل دروس دوره مهارت‌آموزی و کتب درسی **پایه سوم و ششم** ویژه کودکان استثنایی، به شرح جدول شماره ۳ است.

جدول ۳- راهنمای مجموعه سوم سؤالات مؤلفه کتبی چندگزینه‌ای عادی

تعداد سؤال	حیطه محتوایی
۱۵ سؤال چندگزینه‌ای	مبانی تحلیل، ساختار و اهداف کتب درسی فارسی، نقش درکی و بیانی زبان، روش‌های توسعه مهارت‌های زبانی، مراحل رشد زبانی و محدودیت‌های کودکان با نیازهای ویژه، راهکارهای بهبود یادگیری و آموزش فارسی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه،
	مبانی تحلیل، ساختار و اهداف کتب درسی ریاضی، آشنایی با اهداف آموزش و یادگیری ریاضی برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه، مهارت و کارآمدی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در یادگیری ریاضی، سازماندهی مفاهیم برنامه درسی ریاضی و ارتباط مفاهیم و خرده مفاهیم، توانایی یادگیری توالی عبارات و اعداد، روش‌های مختلف حل مسئله در یادگیری ریاضی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه،
	مبانی تحلیل، ساختار و اهداف کتب درسی علوم تجربی، اهداف و ساختار کتاب‌های علوم تجربی و تقسیم‌بندی مفاهیم و محتوای آن متناسب با ویژگی‌های دانش‌آموزان با نیازهای ویژه.

الف-۴- مجموعه چهارم شامل ۱۰ سؤال از **دانش تربیتی** یا دانش تربیتی-موضوعی مورد نیاز برای آموزش کودکان با نیازهای ویژه است. هسته دروس مرتبط با این مجموعه از سرفصل دروس دوره مهارت‌آموزی، به شرح جدول شماره ۴ است.

جدول ۴- راهنمای مجموعه چهارم سؤالات مؤلفه کتبی چندگزینه‌ای عادی

تعداد سؤال	حیطه محتوایی
۱۰ سؤال چندگزینه‌ای متناسب با رشته تخصصی	دانش تربیتی یا دانش تربیتی-موضوعی مورد نیاز برای آموزش کودکان استثنایی شناخت ابعاد رشد، ویژگی‌ها و محدودیت‌های دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه مداخلات بهنگام در توانبخشی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه روش‌ها و راهبردهای آموزش مناسب برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه شیوه‌های ارزشیابی مناسب دانش‌آموزان با نیازهای ویژه طراحی فرصت‌های یادگیری منطبق با نیازهای آموزشی یادگیرندگان با نیاز ویژه، طراحی برنامه مداخله و راهبردهای قابل استفاده متناسب با ارزیابی کارکرد رفتار در موقعیت، نقد و ارزیابی مداخلات به‌هنگام در ارتباط با کم‌توانی ذهنی برای خردسالان، ارزیابی طرح ارزشیابی برای یک گروه خاص از دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه

ب- مؤلفه کتبی چندگزینه‌ای با سناریوهای بلند موقعیت‌محور

این بخش از آزمون شامل ۱۵ سؤال است که در ارتباط با ۳ موقعیت عملکردی مطرح خواهد شد. هر موقعیت عملکردی در قالب یک سناریوی آموزش-یادگیری ارائه می‌شود و مهارت‌آموزان محترم بر اساس آن موقعیت عملکردی و پس از بررسی دقیق سناریوی مطرح شده، به ۵ پرسش مرتبط با هر سناریو پاسخ می‌دهند.

نمونه‌ای از موقعیت‌هایی که می‌توان مشابه آن‌ها را در آزمون دید، به شرح زیر است. طراحان آزمون در قالب موقعیت‌هایی مشابه موارد زیر به نوشتن سناریو خواهند پرداخت؛ لیکن این نمونه‌ها تعهدی برای دانشگاه برای مطابقت کامل موقعیت‌ها، ملاک‌های ارزیابی و یا پرسش‌های ذیل آن ایجاد نمی‌کند.

موقعیت ۱ نقد موقعیت تربیتی و تصمیم‌گیری در شرایط تعارض آمیز اخلاقی

ملاک‌های ارزیابی

۱. تحلیل موقعیت
۲. کاربرد اصول
۳. نقد با توجه به حقوق و تکالیف
۴. حل تعارض‌های اخلاقی

راهنمای پاسخ در این موقعیت

در این سناریو، یک موقعیت تعارض آمیز اخلاقی/تربیتی (عمل فردی/سازمان آموزشی) به مهارت آموز ارائه می‌گردد. از مهارت آموز انتظار می‌رود با توجه به موقعیت پیش آمده و بررسی دقیق دلایل این کنش اخلاقی/تربیتی، به ۵ سؤال چندگزینه‌ای مرتبط با موقعیت پاسخ دهد. بر این اساس مهارت آموز باید به گونه‌ای موقعیت تعارض آمیز اخلاقی پیش آمده را بر اساس اصول اخلاق حرفه‌ای و با توجه به حقوق و تکالیف ناظر به موقعیت تحلیل و ارزیابی کند که بتواند با استدلال منطقی و مبتنی بر شواهد علمی، پاسخ درست را برای هر کدام از سؤالات مطرح شده انتخاب نماید. مهارت آموز در صورتی قادر است به ۵ سؤال مرتبط با این سناریو پاسخ دهد که:

- ۱- درباره چستی و چگونگی اصول اخلاقی (حقوق و تکالیف) حاکم بر موقعیت تعارض آمیز پیش آمده، به شناخت وثیقی رسیده باشد.
- ۲- ارزش‌های اخلاقی (حقوق و تکالیف) را در موقعیت شناسایی و مقایسه کند.
- ۳- دلایل مؤثر در ایجاد ضعف و قوت در موقعیت تعارض آمیز را شناسایی و استدلال مناسب را از منظر حقوق، تکالیف انتخاب کند.
- ۴- برای رفع تعارض از موقعیت، توانایی انتخاب راه حل را داشته باشد.

موقعیت ۲ ارزیابی طرح ارزشیابی برای دانش آموزان دارای نیازهای ویژه با توجه به ارزیابی کارکردی رفتار

ملاک‌های ارزیابی

۱. ارتباط با هدف و محتوا و موقعیت یادگیری
۲. برخورداری از اصول طرح ارزشیابی
۳. تحلیل و تفسیر نتایج

راهنمای پاسخ در این موقعیت

در این سناریو، نمونه طرح ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با نیاز ویژه با توصیفی از محتوا، اهداف، شرایط دانش آموزان و موقعیت یادگیری به مهارت آموز ارائه می‌شود. سپس پرسش‌های چهارگزینه‌ای طرح و از مهارت آموز خواسته می‌شود طرح ارائه شده را ارزیابی و گزینه‌ای مستدل و مبتنی بر شواهد را انتخاب کند. مهارت آموز در صورتی قادر است به ۵ سؤال چندگزینه‌ای مرتبط با این سناریو پاسخ دهد که بتواند:

۱. طرح ارزشیابی را از نظر تناسب با محتوا، اهداف و نیازهای دانش آموزان ارزیابی کند.
۲. طرح ارزشیابی را از نظر امکان پاسخ به تفاوت‌های فردی دانش آموزان ارزیابی کند.
۳. طرح ارزشیابی را از نظر اصول ارزشیابی آموزشی «از قبیل اجرایی بودن، روشنی و وضوح، ارزیابی سطوح متفاوت عملکرد و توجه به ابعاد گوناگون رشد و...» نقد و ارزیابی کند.

۴. داده‌های جمع‌آوری شده از راه‌های مختلف سنجش را برای تصمیم‌گیری با یکدیگر تلفیق نماید.
  ۵. با سازماندهی نظام‌مند اطلاعات با توجه به تنوع راهکارهای سنجش، شواهد کافی و مناسب برای تصمیم‌گیری فراهم کند.
  ۶. اصلاحاتی که منجر به بهبود طرح ارزشیابی پیشرفت تحصیلی خواهد شد را با توجه به نیم‌رخ رسم شده انتخاب نماید.
  ۷. ملاک‌ها و سطح عملکردی که به وضوح تمایز سطح عملکرد دانش‌آموزان را نشان دهد انتخاب نماید.
- با توجه به موارد فوق‌الذکر، مهارت‌آموزان محترم برای پاسخ‌دادن به ۵ سؤال مرتبط با این سناریو، نیاز به تحلیل و تبیین منطقی موقعیت این سناریو و استدلال مناسب مبتنی بر شواهد علمی مرتبط با رشته تخصصی و فراخوانی آموخته‌های خود دارند.

موقعیت ۳ نقد و ارزیابی مداخلات به‌هنگام، مرتبط با کم‌توانی ذهنی

ملاک‌های ارزیابی

۱. تحلیل موقعیت
  ۲. شناسایی اختلال
  ۲. تعیین نوع و روش مداخلات
  ۴. ارزیابی اثربخشی مداخله
- راهنمای پاسخ در این موقعیت** در این موقعیت، با توصیف دقیق کودک با نیاز ویژه (کم‌توان ذهنی) و ارائه برنامه مداخله طراحی شده برای او، از مهارت‌آموز خواسته می‌شود مداخلات پیشنهادی را ارزیابی و گزینه‌ای مستدل و مبتنی بر شواهد را انتخاب کند. مهارت‌آموز در صورتی قادر است به ۵ سؤال چندگزینه‌ای مرتبط با این سناریو پاسخ دهد که بتواند:

۱. ویژگی‌های شناختی، روانی، اجتماعی، زبانی و حرکتی کودکان کم‌توان را به تفکیک شناسایی کند.
۲. استدلال و تبیین مناسبی بر اساس شناخت ویژگی‌های شناختی، روانی، اجتماعی، زبانی و حرکتی کودکان کم‌توان انتخاب نماید.
۳. آشنایی خود با اصول، مبانی، راهبردها و تفاوت‌های آموزش‌های تلفیقی و فراگیر را نشان دهد
۴. برای تصمیم‌گیری در خصوص شیوه آموزش متناسب با محدودیت کودک، راهکار مناسب را انتخاب کند
۵. تبیین مناسب را از دلایل انتخاب راهکارها به صورت منطقی و قابل دفاع انتخاب کند.
۶. اصلاحاتی که منجر به بهبود برنامه مداخله‌ای با توجه به ویژگی‌های خاص این گروه از دانش‌آموزان خواهد شد را انتخاب کند.

با توجه به موارد فوق‌الذکر، مهارت‌آموزان محترم برای پاسخ‌دادن به ۵ سؤال مرتبط با این سناریو، نیاز به تحلیل و تبیین منطقی موقعیت این سناریو و استدلال مناسب مبتنی بر شواهد علمی مرتبط با رشته تخصصی و فراخوانی آموخته‌های خود دارند.

ملاک‌های ارزیابی

۱. بررسی بدفهمی‌ها و انتخاب راه‌حل برای رفع آن

۲. ارزیابی فرایند تدریس

۳. تأمل و انتخاب

راهنمای پاسخ در این موقعیت در این موقعیت، سناریویی داده می‌شود که در آن، معلم درسی را تدریس کرده است. سپس نمونه‌ای از پاسخ‌های دانش‌آموزان به سؤال معلم، ارائه می‌شود. برخی از پاسخ‌ها حاوی بدفهمی است. در این سناریو، مراحل تدریس و ارزشیابی از دانش‌آموزان، از ابتدای فرایند تا انتهای آن تشریح شده است. مهارت‌آموز در صورتی قادر است به ۵ سؤال چندگزینه‌ای مرتبط با این سناریو پاسخ دهد که بتواند:

۱- با بررسی شواهد و دلایل تشخیص بدهد دانش‌آموزان در چه مواردی دچار بدفهمی شده‌اند.

۲- بتواند ریشه ایجاد بدفهمی را با استدلال شناسایی کند.

۳- بتواند نقاط ضعف و قوت روش تدریس و عوامل به وجود آورنده بدفهمی را تشخیص دهد.

۴- بتواند با دلایل مناسب، بازخورد اصلاحی را برای روش تدریس، ارزشیابی یا اختلالات یادگیری و رفع بدفهمی انتخاب کند.

۵- بتواند تغییرات مناسب برای تدریس را طوری انتخاب کند که بدفهمی ایجاد نشود.

با توجه به موارد فوق‌الذکر، مهارت‌آموزان محترم برای پاسخ‌دادن به ۵ سؤال مرتبط با این سناریو، نیاز به تحلیل و تبیین منطقی موقعیت این سناریو و استدلال مناسب مبتنی بر شواهد علمی مرتبط با رشته تخصصی و فراخوانی آموخته‌های خود دارند.

منابع آزمون

منابع این آزمون عبارتند از سرفصل برنامه درسی دوره یک ساله مهارت‌آموزی با تأکید بر محتوای الکترونیکی

ارائه شده در پودمان‌های آموزشی، کتب درسی و کتب راهنمای معلم دوره ابتدایی پایه‌های سوم و ششم

(دینی و مطالعات اجتماعی پایه سوم و ششم/ریاضی، فارسی و علوم تجربی پایه ششم)

به تناسب توان‌یابی‌های نایینایی، ناشنوایی و کم‌توانی ذهنی در برنامه درسی)

کتاب‌های راهنمای معلم از سایت سازمان آموزش و پرورش استثنایی به آدرس <http://csdeo.ir>

و کتاب‌های درسی از پایگاه کتاب‌های درسی به آدرس <http://chap.sch.ir> قابل دریافت است.

توجه: هرگونه استفاده از مفاد این راهنما و انتشار آنها برای تمامی امور (شامل تمام امور تجاری، پژوهشی و ...)

به جز آمادگی شخصی مهارت‌آموزان برای آزمون،

منوط به اجازه کتبی از معاونت نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه فرهنگیان است.

